

Hestetillæget og Hesteholdet i Danmark i de sidste 50 Aar.

Foredrag i det kgl. danske Landhusholdningsselskab d. 7. Maj 1890
af Konsulent J. Jensen.

M. H.! De Meddelelser, som jeg har den Ære at give, skyldes ikke egne Undersøgelser og Iagttagelser. men ere byggede paa de af det statistiske Bureau foretagne Kreaturtællinger, af hvilke der er holdt 7 ialt, og hvoraf den første afholdtes 1838, den næste 1861 og derpaa med 5 Aars Mellemrum indtil 1881, medens den sidste er fra 1888.

Jeg kan altsaa ikke være ansvarlig for Paalideligheden af det Materiale, jeg har benyttet til Besvarelsen af de Spørgsmaal, som, jeg har ment, have Interesse for et større Publikum. Statistiken har jo ikke mange Dyrkere. Folk afskrækkes ved de kjedelige Tal, det, man bryder sig om, er Hovedresultaterne, og dem faar man vel tildels ogsaa i de indledende Forord til Tabelværket, men da Statistikerne umuligt kunne være Fagmænd paa alle Omraader og netop derfor ikke altid uddrage det, der har størst actual Interesse, anser jeg det ikke for overflødigt at supplere det statistiske Bureaus Meddelelser paa enkelte Omraader. Det, man især faar Besked om, er Ud- og Indførsel, Antallet af hver Dyreart og »Kreaturstyrken« — en ret ejendommelig Hovedsum, der fremkommer ved at reducere Heste, Faar og Svin til Kvæg. Man faar ogsaa en summarisk Op-

Indflydelse. Paa Gjeddeshal dyrkedes Roen paa god muldrig, temmelig svær Jord, medens den paa Rosenfeldt dyrkedes paa moseagtig Jord.

Docent Fjord var af Hensyn til andre Forsøgsæmner nødig gaaet ind paa Forsøget med den søde Roe, men ligesom han aldrig fik et Nej til Svar paa Gjeddeshal, naar han fremkom med Forslag, saaledes havde han heller ikke villet give et Nej til Svar paa den Opfordring, der var blevet stillet til ham. Fra Selskabet til Kulturplanternes Forbedring var der kommet Opfordring til Taleren om at optage dette Spørgsmaal til Undersøgelse, men han havde ikke svaret paa den endnu. Svaret vilde selvfølgelig blive, at det vilde være Taleren en Fornøjelse, at samarbejde med Foreningen paa dette Omraade for at faa Forsøg i Gang, men der var saa mange Forsøg, der for Tiden trængte sig frem, at det saa at sige ikke var til at overkomme dem. Kunde Forsøget imidlertid passe ind i det System, som var sat i Scene, skulde det blive optaget, og forøvrigt helst nu, da man har med Svin at gjøre, eftersom man arbejder langt lettere med Svin end med Køer, som i det Hele taget ere vanskelige at gjøre Forsøg med. Om Forsøget imidlertid kunde blive udført i et saa stort Omfang, som de Herrer, der særlig beskæftige sig med Forædling af Roer, kunne ønske, var tvivlsomt.

Konsulent Iversen tillagde Forsøgsresultaterne en ikke ringe Betydning for de lettere Jorder i Jylland; thi da 4 Pund Kartoffler kunde gjøre Fyldest for 1 Pund Korn, havde man det i sin Magt paa de lettere Jorder i Jylland at kunne frembringe et betydeligt Kvantum Svinefoder, hvis der skulde komme høje Kornpriser.

Professor Segelcke, som ledede Mødet, vilde paa Selskabets Vegne takke Docent Fjord for den ny Række Forsøg, som han nu havde givet Meddelelse om, og tillige udtale Haab om, at det vilde blive muligt for Docent Fjord at tilfredsstille alle de Ønsker, der vare fremsatte, tilligemed mange af dem, der vare holdte tilbage, fordi man vidste, at Docent Fjords Tid allerede forud var saa stærkt optagen, at man næste ikke turde fremsætte Ønske om nye Forsøg.

**Størrelsen af Hestetillæget
i Forhold
til hele Hesteantallet.**

N. C. Rom's Bog- & Stentrykkeri.

gjørelse af de Aaret før Tællingen fødte Dyr, men da denne Rubrik, naar man stiller Tallene rigtig sammen, efter mit Skjøn er en af de vigtigste og kan give Svar paa en hel Del Spørgsmaal, der ere oppe for Tiden, skal jeg beskjæftige mig mere indgaaende med den. Jeg er ikke blind for mulige Fejl ved Tællingerne, men for de fødte Føls Vedkommende tror jeg dog ikke, de ere særlig store eller af væsentlig Betydning for mit Øjemed.

I Modsætning til Fødslerne hos Mennesket er der stor Variation hos Hestene, ikke alene fra Tælling til Tælling. men ogsaa efter Egnens Beskaffenhed og de vaxlende Conjunkturer.

Tage vi i Tabel I, Tællingen af Føl, fødte i 1837, for os, da se vi, at Antallet er temmelig betydeligt, over 24000, hvoraf lidt over Halvdelen paa Øerne. Odense Amt staar øverst med 2494, medens Ringkjøbing Amt kun møder med 837, og Randers Amt med 2135. Jylland var da ikke saa stærkt hestetillæggende som Øerne, og Grunden dertil maa søges i, at disse den Gang som korndyrkende Egne havde Brug for stor Hestekraft for at behandle den svære Jord med Datidens klodsede, tunge Avlsredskaber. Da nu Hesteracen var lille, og Hestene bleve slet behandlede, maatte man anvende saa mange desto flere. Møen, der havde en Ponirace, »Klinterotter«, var saaledes særdeles rigt paa Heste (3118). Udførsel spillede kun en Rolle for Fyen, hvis Heste vare større og bedre end paa de øvrige Øer, mere lig de jydsk.

Først 23 Aar senere, 1861 (1860), have vi den næste Tælling. I den mellemliggende Tid var der sket et uhyre økonomisk og landøkonomisk Opsving, saa baade Avlsredskaber, Vogne, Veje og — selve Hestene vare blevne bedre. Hestetillæget sank til 20,005 fødte Føl, hvoraf kun 9211 (mod tidligere 12225) paa Øerne. Jylland holdt bedre Stand, idet Formindsnelsen kun var 1111. Randers Amt staar nu lidt over Odense. Nedgangen ramte de gode Egne stærkest, i Jylland især Thisted og Vejle Amter;

Tabel I.

Tabel II.

	Antallet af fødte Føl.					Antallet af fødte Føl, angivet i pCt. af hele Hestestyrken.								
	1837	1860	1865	1870	1875	1880	1887	1837	1860	1865	1870	1875	1880	1887
Kjøbenhavns Amt	724	587	732	342	839	503	564	3.9	3.2	3.8	1.8	4.3	2.8	2.7
{Gl. Kjøbenhavns Amt		225	258	126	258	150	151		2.5	2.5	1.3	2.5	1.5	1.3
{Gl. Roskilde		507	581	216	581	353	413		5.0	2.3	6.3	6.3	3.9	4.2
Frederiksberg Amt	712	612	747	528	1058	760	700	4.6	3.8	4.5	3.4	6.1	4.6	4.2
Holbæk	1581	1089	1571	815	1599	1182	1059	7.1	5.4	7.0	4.0	7.3	5.6	4.8
Sorø	1204	811	1035	635	1168	903	862	6.3	4.5	5.4	3.5	6.1	4.8	4.4
Præstø	1532	1163	1406	791	1612	968	993	6.4	5.2	6.1	3.6	7.0	4.5	4.4
Sjælland uden Kjøbenhavn	5753	4262	5491	3111	6276	4301	4178	5.8	4.5	5.5	3.3	6.2	4.4	4.1
Bornholm	465	420	446	328	471	329	380	6.0	5.5	6.0	4.5	6.4	4.4	4.8
Maribo Amt	1543	1039	1180	771	1509	962	836	5.9	4.6	5.0	3.5	6.5	4.2	3.6
Odense	2494	1897	2319	1508	2516	1970	1949	9.3	7.5	8.4	6.1	9.2	7.7	7.4
Stendborg	1980	1593	2104	1369	2269	1849	1806	9.1	7.6	8.9	6.5	9.8	8.3	7.8
Øerne uden Kjøbenhavn	12235	9211	11540	7187	13041	9411	9149	6.7	5.4	6.3	4.2	7.1	5.4	5.0
Hjørring Amt	1371	1416	2100	782	1910	2014	2065	7.6	7.4	9.9	4.2	9.1	9.5	9.0
Thisted	1080	725	1161	517	1217	1029	1333	9.9	6.5	9.6	5.2	10.9	9.0	10.3
Aalborg	1527	1519	2226	1128	2478	2542	3044	9.0	8.8	11.2	6.6	12.2	12.4	13.4
Viborg	1204	1299	1884	1261	2281	2235	2854	8.4	8.3	10.3	8.0	12.2	11.6	13.7
Randers	2135	1980	2824	1661	3031	2862	3677	9.5	8.7	11.2	7.6	12.1	11.8	14.2
Gl. Aarhus	910	726	952	1082	2130	2095	2504	8.3	7.0	8.6	5.2	9.0	9.0	10.0
Gl. Skanderborg	716	765	1110	521	1335	1205	1586	7.0	6.3	8.5	3.2	7.1	6.6	8.0
Vejle	1178	802	954	643	1554	1523	2183	8.1	4.9	5.1	3.2	5.1	10.3	9.5
Ringkjøbing	837	820	1437	643	1554	1523	2183	7.4	6.5	9.8	5.1	10.3	9.5	10.8
Ribe	935	742	1075	423	1227	1039	1283	8.5	5.9	8.8	4.0	9.9	8.1	8.5
Jylland	11913	10794	15723	8018	17153	16544	20529	8.5	7.2	9.4	5.6	10.3	10.0	11.0
Hele Danmark	24148	20005	27266	15205	30194	25955	29678	7.4	6.2	7.8	5.0	8.6	7.5	8.0

Tabel III.

Tabel IV.

	Det samlede Hesteantal.						Forspand paa 2 Heste.		
	1838	1861	1866	1871	1876	1881	1888	1889	1888
Staden Kjøbenhavn	2788	3531	3849	4034	4378	5302	6627	1889	1549
Kjøbenhavns Amt.....	18626	18352	18984	18638	19280	18968	21226	8182	8285
Frederiksborg Amt.....	15341	15943	16615	15582	17293	16417	16764	6378	6500
Holbæk	2227	2097	2231	20520	21776	21097	22191	8267	8120
Sorø	19091	18108	19052	18060	19097	18721	19449	7137	7181
Præstø	24095	22362	23007	21568	22973	21571	22378	8285	8466
Sjælland uden Kjøbenhavn	99380	94862	100049	94368	100419	97296	102014	38249	38522
Bornholm	7817	7599	7502	7232	7445	7384	7868	2949	3050
Maribo Amt	26158	22620	23501	22010	23166	22445	23118	8854	9105
Odense	26704	25477	27535	24624	27365	25734	26291	9114	9332
Svendborg	21616	20865	23618	21228	23189	22165	23163	8133	8512
Øerne uden Kjøbenhavn.....	181645	171343	182204	169462	182117	175024	182454	67299	68551
Hjørring Amt	17933	19136	21158	18607	21050	21296	23205	7624	8170
Thisted	10924	11083	12150	9855	11228	11406	12930	4151	4691
Aalborg	16871	17225	19947	16966	20280	20492	22702	7327	7597
Viborg	14382	15676	18298	15747	18743	19251	21151	6654	7518
Randers	22387	22731	25295	21822	24885	24325	25856	8323	8888
Gl. Aarhus	11047	10302	11225	20625	23508	22060	25178	8398	9019
Gl. Skanderborg	10203	11970	12927	16477	18664	18110	20078	7046	7495
Vejle	14569	16266	18821	14574	15009	16033	20097	5946	7374
Ringkjøbing	11275	12661	14574	12494	15009	16033	20097	4786	5682
Ribe	11000	12f31	12255	10481	12409	12864	15255	60254	66434
Jylland.....	140591	149686	166550	143074	165775	167235	186452	60254	66434
Hele Danmark { By } Land }	325019	324560	352603	316570	352262	347561	375533	68591	136534
								{	{
								123084	136534

Tabel V.

Tabel V.

	Areal i □ Mil.	Antal Heste pr. geografisk □ Mil.						
		1838	1861	1866	1871	1876	1881	1888
Staden Kjøbenhavn	0.4							
Kjøbenhavns Amt.....	20.0	846	830	863	851	901	886	965
Frederiksborg —	24.6	624	648	675	633	703	667	681
Holbæk —	29.4	756	684	762	698	738	715	728
Sorø —	26.8	715	678	714	674	713	699	728
Præstø —	30.3	792	738	759	709	758	712	736
Sjælland uden Kjøbenhavn.....	ca. 131	758	724	763	720	766	742	778
Bornholm.....	10.6	739	717	708	692	702	697	742
Maribo Amt.....	30.5	869	951	781	731	760	736	763
Odense —	32.1	834	796	860	767	852	802	819
Svendborg —	29.8	766	740	795	712	778	744	775
Øerne uden Kjøbenhavn	236.2	776	732	790	735	771	741	770
Hjørring Amt.....	51.2	356	380	420	364	411	416	454
Thisted —	30.6	357	362	397	322	367	373	420
Aalborg —	52.6	314	323	374	323	386	390	432
Viborg —	55.1	261	285	333	286	340	350	384
Randers —	44.2	506	514	572	494	563	550	585
Gl. Aarhus —	14.4	767	715	773	458	522	521	560
Gl. Skanderborg —	30.6	333	391	442	389	440	427	475
Vejle —	42.4	375	418	449	389	440	427	475
Ringkjøbing —	82.2	138	155	178	153	183	195	244
Ribe —	55.3	180	207	227	190	224	234	277
Jylland.....	458.6	306	325	365	312	361	365	407
Hele Danmark.....	695.2	468	468	510	456	507	500	540

paa Øerne holdt Frederiksborg og Bornholms Amter bedst Stand.

Den næste Tælling afholdtes 1866 (1865), altsaa efter Krigen og Grændsereguleringen, hvilken faar lidt Betydning for Svendborg, Vejle og Ribe Amter. Antallet af fødte Føl var 27,266, hvilket er en Tilvæxt af over 7000 Stk., hvoraf alene de 5000 falde paa Jylland. Det stærke Tillæg skyldes tildels Krigen, i hvilken der medgik en Mængde Heste paa forskjellig Maade, hvilke følgelig skulde erstattes. Men forøvrigt begynder Skjellet mellem Jylland og Øerne som hestetillæggende Provindser at blive større og større. Paa Øerne er det stadig Gl. Kjøbenhavns og tildels Frederiksborg Amter, der staa lavest, og Fyen, der staa højest, og i Jylland Randers og Aalborg Amter, der staa højest, og Vejle Amt, der staa meget lavt. Grunden hertil er, at Bønderne dér ligesom i Nordslesvig mindre lægge til end opdrætte, o: købe magre Plage.

I Slutningen af Tredserne var der nogle daarlige Aar og ringe Afsætning paa Heste til smaa Priser, hvorfor Tillæget, som Tællingen 1871 viser, var formindsket, i 1870 endog efter en Maalestok, som ligefrem forbauser, thi det samlede Antal Føl var kun 15,205, hvoraf 8018 i Jylland. Nedgangen havde fornemlig ramt denne Provinds og da navnlig Vest- og Nordjylland, foruden de tre sydlige Amter af Sjælland.

Som man kunde vente, gik Tilstanden i Løbet af det næste Femaar over i sin Modsætning, og Anledningen var i første Række den tysk-franske Krig, der næsten udtømte Landet for Heste, og dernæst det uhyre økonomiske Opsving i Halvfjerserne. Hesteprisen gik til en fabelagtig Højde, og Tillæget steg til det dobbelte: 30,194, hvoraf 17,153 i Jylland. Tilvæksten fandt forholdsvis mest Sted, hvor der ved forrige Tælling var det stærkeste Fald, dog gjør Frederiksborg Amt tildels en Undtagelse herfra. I denne Periode indførtes en Mængde Ponier fra Rusland og Galizien.

Den næste Tælling 1881 (1880) er et Vendepunkt, idet der viser sig en tydelig Adskillelse mellem Jylland og

Øerne, der hidtil dog nogenlunde have fulgt hinanden med Hensyn til Tillæggets Størrelse, alt efter de vekslede Conjunkturer. Vi havde da atter faaet Heste nok til eget Brug og til Udførsel, der ved den stærke Udvikling af Personbefordringen i de store Byer var tiltaget stærkt, hvorfor Prisen holdt sig udmærket, men rigtignok kun paa gode og brugbare Varer.

Som Tallene viser, fødtes der 26,000 Føl, hvoraf kun 9400 paa Øerne mod 13,000, samt 4300 paa Sjælland mod 6,276 ved sidste Tælling. Derimod var Nedgangen i Jylland blot fra 17,153 til 16,544, eller 3—4 pCt.; kun i Thisted, Ribe og Vejle Amter aftog Antallet væsentligt, medens det i Nordjylland endog tiltog. Men en hel anden Sag var det med Øerne, dér gik Tillæget ned med omtrent $\frac{1}{5}$ paa Fyen og $\frac{1}{3}$ paa de øvrige Øer.

Dette paafaldende Skjel mellem Jylland og Øerne med Hensyn til Hestetillæggets Størrelse, som senere har vist sig constant og tiltagende, fremkalder let det Spørgsmaal: hvad er Grunden? Og Svaret bliver utvivlsomt det: at Hestetillæg, der viser sig lønnende i Jylland, ikke synes at være det paa Øerne. Egnen om Kjøbenhavn hører saaledes næsten helt op at lægge til, det lønner sig der bedre at købe de nødvendige Arbejdsheste.

For at forklare Fænomenet maa man tage andre Forhold i Betragtning, saaledes Heste- og Kvægracernes Beskaffenhed, samt at Sandsen for Mejeridrift begyndte at vaagne, mulig noget stærkere paa Øerne end i Jylland. Men det synes utvivlsomt, at Hesten paa Øerne vanskelig kan staa sig for det røde Kvæg, i alt Fald fortrænger det stærkt Hestene paa Lolland og Sjælland. Fyen vedbliver derimod endnu at være temmelig stærkt hestetillæggende, endog stærkere end hele Sydjylland.

Tællingen 1888 viser en Tilgang af næsten 4000 fødte Føl, medens Øerne udvise en Nedgang paa henved 300, hvilken mest falder paa Maribo Amt. I Jylland er Tilvæksten mindst i Hjørring og Ribe Amter, men størst i Randers Amt, der nu møder med et Antal af 3677 fødte

Føl, medens Odense Amf kun har 1949 og hele Sjælland 4178.

Den stærke Udvikling af Andelsmælkeridriften forklarer tilstrækkeligt Forholdene for Øernes Vedkommende, hvor Hesteracen forholdsvis ikke var saa god eller fordelagtig som det røde Kvæg, og man heller ikke kan opdrætte saa billigt som i Jylland.

Tabel II viser Antallet af de fødte Føl i Forhold til hele Hestestyrken, udtrykt i pCt., og hertil hører *Kortet*. Den følger tildels forrige, men udviser for Øernes Vedkommende et endnu ugunstigere Resultat end Tabel I, da Hestetallet er steget i flere Amter samtidig med at Tillæget er aftaget. Foruden at denne Tabel i Forbindelse med Kortet giver en let og klar Oversigt over, hvordan Hestetillæget stiller sig i de forskellige Egne, viser den — hvis man kjendte »Vedligeholdelses-Procenten« — hvilke, der producere ud over eget Behov, og hvilke der indføre.

Ved for en længere Aarrække at sammentælle de fødte Føl og trække Overskudsudførslen af Heste samt Tilvæksten til den hjemlige Hestebestand fra, er jeg kommen til det Resultat — der vel synes lidt usandsynligt, men som vistnok alligevel omtrent er korrekt (sammenholdt med Tillæg, Tilvæxt, Ind- og Udførsel paa Bornholm) — at der kræves $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt. af Hestestyrken til dens aarlige Vedligeholdelse. Gaa vi ud fra $4\frac{1}{2}$ pCt., der i al Fald ikke er for højt et Tal, saa viser det sig, at Sjælland — uden Kjøbenhavn — og Maribo Amt ikke kunne forsyne sig med den fornødne Hestekraft, at Fyen endnu kan udføre Heste ligesom alle de jyske Amter i større eller mindre Grad.

Tabel III viser navnlig for Øernes Vedkommende ikke megen Forandring. I 1838 var der 181,645 Heste og i 1888: 182,454, medens der 1871 kun fandtes 169,462. Trods Nedgangen i Tillæget er Tendensen opadgaaende m. H. t. Antallet af Heste paa Øerne. I Jylland ere Forholdene noget anderledes; der fandtes i 1838 kun 140,591

Heste; men nu i 1888: 186,452. Med Undtagelse af Tællingen 1871 har der stadig været Fremgang.

Den stærke Tilvæxt i Hesteholdet og Avlen i i Jylland i de sidste 7 Aar er ikke foregaaet uden Indskrænkning af Kreaturholdet paa et andet Felt. Og det er Studene, det gaar ud over, idet de som Trækdyr fortrænges af Hestene, medens paa den anden Side Køerne tiltage. Der er i Antallet af Stude sket en Nedgang af 130,000, medens Hestene er tiltagne stærkest tildels i de samme Egne, hvor Studeholdet er formindsket.

Paa Foranstaltning af Krigsministeriet er der 1881 og 1888 foretaget Tælling af Forspand paa 2 Heste i By og paa Land (se Tab. IV). Resultatet af disse Tællinger er ret interessant, da det omtrent viser, hvor stort et Antal Heste, der benyttes i Landbrugets Tjeneste. Paa Øerne (und. Kjøbenhavn) er Spandenes Antal stegen fra 67,299 til 68,551 eller knapt 2 pCt. Arbejdshestenes Antal beløber sig til 75 pCt. af hele Hestestyrken. I Jylland har Tilvæksten været fra 60,254 til 66,434 eller ca. 10 pCt. Arbejdshestene udgør dér ca. 70 pCt. Enspænderhestene, der jo for en Del ogsaa tjene Landbruget direkte, ere ikke medregnede, derimod ere de faa Luxus-Kjøreheste paa Landet opførte blandt Arbejdshestene. I Byerne fandtes der 1881 6359 2-Spand og 17,523 Heste.

Naar Tillæget er aftaget paa Øerne, medens Hesteanallet er tiltaget i et stærkere Forhold end Spandene, saa kan det vistnok tilskrives en stærkere Benyttelse af Enspænderkjøretøjer samt Indførsel af Føl og Plage og disses senere Benyttelse til Arbejde. Som Tabel VII viser, gaar Tendensen meget stærkt i Retning af at forynge Hestebestanden, især er der en betydelig Afgang af gamle Hopper, og denne Føringelse er ikke tilfældig eller ejendommelig for Tiden mellen de to sidste Tællinger alene, nej, den viste sig allerede forinden. Altsaa se vi, at Agerbruget ikke alene forøger men tillige forbedrer sin Arbejdskraft ved at udskyde de

Tabel VII.

Efter Tællingen	Landsdel	Hingste 2 Aar og derover	Vallaker		Hopper			Føl og Plage un- der 2 Aar	
			Over 2 og u. 6 Aar	6-11	11 Aar og derover	2-6	6-11		11 Aar og derover
1876	Øerne	2711	14894	21352	29453	17539	29538	42347	24282
1881	»	2396	16700	21979	27925	19028	27773	40023	19200
1888	»	2547	19444	25631	27085	21973	29853	37151	18770
1881	Jylland	1530	23583	13752	11804	28321	25608	30318	32319
1888	»	1965	29887	15106	11091	38009	29539	24484	36371
Tabel VIII.									
1868	Kjøbenhavn	39	420	2230	1221	271	1666	774	6
»	Gl. Kjøbenhavns Amt.	75	623	2520	2291	640	2402	2557	413
»	Sjælland u. K.	1397	9484	15425	16913	10728	16355	22393	8823
»	Fyens Stift	590	7075	6051	5162	7677	7756	7822	7321
»	Aalborg Amt.	267	2676	1261	1013	4981	3867	3348	5299
»	Randers	372	3568	1319	1127	5628	3853	3780	6209
»	Viborg	189	3372	1388	925	4896	3175	2440	4766
»	Vejle	209	5093	2075	1616	3384	2673	2255	2773
»	Aarhus	315	4594	2369	1766	4898	3832	2933	4471
»	Thisted	93	2347	1160	822	2622	1906	1550	2420
»	Ribe	119	2286	1745	1295	2891	2481	2075	2363

ældre Aldersklasser, der ikke kunne gjøre fuld Nytte.

Tage vi Tabel VIII for os og sammenligne derefter de mindste og de stærkest tillæggende Egne, se vi, at Kjøbenhavn, der kun er Forbruger, har flere Vallaker end Hopper, og at Aldersklassen fra 6 til 11 Aar, altsaa den kraftigste Alder, er den talrigste. I Gamle Kjøbenhavns Amt, der er meget lidt tillæggende, ere Kjønnene omtrent lige talrige, dog med lidt Overvægt for Hopperne. Paa Fyen, hvor Tillæget er temmelig stort, have vi et større Overskud af Hopper, navnlig i den yngre Alder, et Forhold, der nogenlunde svarer til det, der gjælder for Øerne i det hele taget.

Se vi hen til Jylland, saa findes dér 3 stærkt hestetillæggende Amter, nemlig: Aalborg, Randers og Viborg, et særlig hesteholdende: Vejle, og nogle paa Overgangen mellem de foregaaende, nemlig: Aarhus, Thisted og Ribe. I Aalborg og Randers Amter findes der omtrent 3 Gange saa mange fuldvoxne Hopper, som der er Vallaker, og henved dobbelt saa mange fra 1—6 Aar; i Viborg Amt er noget lignende Tilfældet, medens de tildels hesteholdende Amter have en mindre Overvægt af Hopper i den unge Aldersklasse, en ikke ubetydelig i den mellemste og en stor i den ældste. Derimod har Vejle Amt 50 pCt. flere unge Vallaker end Hopper, hvorimod disse have Overtallet i de ældre Aargange; skarpest træder dette Forhold frem i en Del af Kolding Herred, der tidligere hørte til Slesvig, hvor der er næsten 3 Gange saa mange unge Vallaker som Hopper, og der ogsaa iblandt de midaldrende er flest Vallaker, medens i den ældre Aldersklasse Hopperne have Overvægt. For at kunne bedømme dette Forhold, maa vi erindre, at det i Hovedsagen er de unge Vallaker, der som Handelsheste gaa til Tyskland.

Statistiken viser os saaledes, at de Egne i Jylland, der staaar Øerne nærmest, heller ikke ere stærkt hestetillæggende, saaledes Østkysten fra Grændsen indtil Aarhus

og Halvøen Salling. De rigtige Hesteegne ere de mindre kultiverede, magre Strøg, især hvor der findes Enge, Kjær eller anden Græsningsjord.

Af Tab. VII og VIII erfarer man Antallet af Hingste over 2 Aar, men denne Rubrik er aldeles forfejlet, hvilket vil ses deraf, at Øerne have flere Hingste end Jylland. Dette ejendommelige Forhold beror simpelthen paa, at Øboerne lade Hingstplagene gaa længere ukastrerede. Skal der komme nogen Besvarelse paa Spørgsmaalet om Antallet af Bedækningshingste i Landet, maa man sætte 3 i Stedet for 2 Aar, og det var ønskeligt, om dette kunde ske, i det man derigjennem kunde faa Rede paa, hvor mange pCt. gode eller blot brugbare Hingste, vi benytte til Bedækning. Nu maa man gaa den Omvej, efter Antallet af de fødte Føl med Tillæg af 25—33 pCt. at udfinde Følhoppernes Antal her i Landet, hvilket i 1886 maa sættes til mindst 40,000 Stkr. og for Jylland alene til 28,000 Stkr., og saa efter Statsdyrskuekommissionens Beretning se, hvor mange Hingste der ere præmierede eller blot erklærede præmieværdige, samt hvor mange Hopper, der ere bedækkede ved disse. I Aarene 1888 og 89 er der i Jylland ved Statshingsteskuerne aarlig anerkjendt ca. 190 Hingste, der have bedækket resp. ca. 11000 og 13000 Hopper. Til at bedække de resterende mindst ca. 15000 Hopper i Jylland benyttes der vistnok omtrent 500 Hingste, hvoraf kun et Mindretal har været eller vil kunne blive anerkjendt ved et Hingsteskue.

Der findes i »Stat. Tabelværk« en Tabel, der oplyser om Raceforholdet hos Handyrene, men den Oplysning, man derigjennem faar, anser jeg for saa tvivlsom, at jeg slet ikke tør bygge noget derpaa. Men ønskeligt var det, om man ogsaa ved Kreaturtællingerne kunde faa nogenlunde tilforladeligt Svar paa dette Spørgsmaal.
